

Om Chomsky och den generativa grammatiken

Hannu Reimes artikel i *Nya Argus* 12–13/2021, [”Människans språk och den generativa grammatiken”](#), tarvar några kommentarer.

Noam Chomsky (född 1928, fortfarande aktiv) är förmodligen den mest citerade forskaren inom människovetenskaperna. Med sin generativa grammatik (GG) och de centrala verken från 1957 och 1965 blev han snabbt en teoretisk guru för de stora efterkrigs-generationerna inte bara inom lingvistik, utan också inom (delar av) semiotiken, folkloristiken, psykologin, biologin, datavetenskapen och så vidare. Han har varit nästan obegripligt produktiv också inom filosofi, samhällsvetenskap och politikdebatt.

Chomsky påverkade också min doktorsavhandling (1974) starkt. Men mot slutet av 1970-talet började det bli uppenbart för många (inklusive mig), att GG passerat höjden på sin utvecklingskurva. Det fanns flera orsaker till detta. En var insisterandet på att semantiken inte ska ha någon (central) plats i den syntaktiska beskrivningen. För det andra blev det trött-samt att upprepade gånger se Chomsky själv riva upp grunderna för den ditills gällande varianten av teorin och på sätt och vis börja om från början. Det här problemet är uppenbart ännu idag. Efter 60 år av upprepade försök finns det ingen variant av GG som vore allmänt accepterad.

Ett tredje problem var oviljan att konfrontera teorierna med faktiskt språkbruk, speciellt naturligt tal-språk, som (åtminstone på pappret) av alla lingvister erkänns vara språkets primära existensform.

Till yttermera visso har det visat sig, att GG inte kan användas för att skriva grammatiker för ”hela” språk. De senaste årtiondena har sett tillkomsten av flera omfattande grammatikbeskrivningar (1500–2500 sidor) för till exempel engelska, tyska, finska och svenska. Inte en enda av dessa bygger på GG. Mig veterligen existerar det inte heller kortare GG-beskrivningar av grammatik för ”hela” språk.

Ännu kan tilläggas att GG visat sig omöjlig att tillämpa för omfattande empirisk teoribildning och praktisk tillämpning i datalingsvistik och språkteknologi. Man kan till och med säga, att dessa discipliner kom igång på allvar på 1990-talet först när den datateknikorienterade syntaxen gav upp försöken att tillämpa GG!

Dock är det ett faktum att det fortfarande finns GG-lingvister på många håll, kanske speciellt i USA, England, Italien och Holland. I dagens Finland är intresset lamt. Av de aktiva språkprofessorerna i landet finns det knappast mer än en, som kan sägas vara (delvis) generativist. Jag är medveten om bara en tydligt generativ doktorsavhandling i Finland från de senaste 20 åren, i kognitionsvetenskap.

Jag vill på inget sätt förvisa Chomsky till skuggornas kabinett. Han har (såvitt jag kan se) lämnat åtminstone ett betydande och bestående resultat, paradoxalt nog från sin allra tidigaste karriär. Det är den så kallade Chomsky-hierarkin för (formella och naturliga) språk, ett värdefullt instrument med fyra nivåer för att bedöma grammatikformalismers komplexitet, faktiskt en av grundbultarna för datavetenskapen.

FRED KARLSSON

NYA
ARGUS

Dyra ord billigt

sedan 1907

aktuell forskning, politik, litteratur, teater och film

Kom ihåg att förnya din prenumeration!

Prenumerationer: 60 euro/år, studerande 30 euro/år.

nya.argus@gmail.com

kolumbus.fi/nya.argus

